

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ПОГОДЖЕНО»
Директор навчально-наукового
інституту економіки та управління
_____ В. П. Клочан
« ____ » _____ 2018р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
_____ Д. В. Бабенко
« ____ » _____ 2018р.

Декан обліково-фінансового
факультету
_____ О. М. Вишневська
« ____ » _____ 2018р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з вибіркової дисципліни «Бюджетна система»
(шифр за ОПП – ВПП 10)
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (IV курс)
на 2018-2019 навчальний рік
Галузь знань 0305 «Економіка і підприємництво»
Напрямок підготовки 6.030509 «Облік і аудит»
Освітній ступінь «Бакалавр»
Кваліфікація – бакалавр з обліку і аудиту

Кафедра Фінансів, банківської справи та страхування

Курс - IV

Семестр - 7

Всього годин – 90 год./3,0 кред.

з них:

лекцій – 16 год./0,53 кред.

практичних – 14 год./0,47 кред.

самостійна робота – 60 год./2 кред.

Залік у 7 семестрі

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 02.02.2010 р.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 19 від «13» червня 2018 р.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Н.М. Сіренко

Робочу програму схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 10 від «15» червня 2018 р.

Голова науково-методичної комісії,
канд. екон. наук, доцент

Ю.Ю.Чебан

1 АНОТАЦІЯ

Бюджетні процеси відіграють важливу роль у розвитку економіки країни, впливаючи на стан економічних процесів та соціального забезпечення, внутрішній і зовнішній баланси держави. Ефективна система управління фінансовими потоками в межах бюджетної системи та раціональна система бюджетних правовідносин повинні стати базою для зростання суспільного добробуту. Бюджетна система є провідною ланкою державних фінансів. Держава використовує бюджет як інструмент реалізації соціально-економічної політики, адже він відображає складну систему перерозподільних відносин у суспільстві, охоплює практично кожну юридичну та фізичну особу. Тому дисципліна "Бюджетна система" є важливою для підготовки бакалаврів за спеціальністю "Облік і аудит". Вона є частиною циклу економічних дисциплін, необхідних робітникам податкових органів, бухгалтерам тощо.

ANNOTATION

Budgetary processes play an important role in the economic development of the country, affecting the economic processes and social security, internal and external balances state. An effective system of management of financial flows within the budget system and rational system of budgetary relations should be the basis for the growth of social welfare. The budget system is the leading element of public finances. The state uses the budget as an instrument of social and economic policy, because it reflects a complex system of redistributive relations in society, covering virtually every legal and natural person. Therefore discipline "budget system" is important for bachelors in the specialty "Accounting and audit". It is part of the cycle of economic disciplines required workers tax authorities, accountants and more.

2 ОПИС ДИСЦИПЛІНИ **«БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»**

Галузь знань 0305 «Економіка і підприємництво»

Напрямок підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

Освітній ступінь «Бакалавр»

Кваліфікація – бакалавр з обліку і аудиту

Нормативна / вибіркова - **вибіркова**

Семестр – 7

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість модулів – 1,0

Кількість змістових модулів - 2

Загальна кількість годин – 90 год.

Види освітньої діяльності та види занять, обсяг годин:

лекції – 16 год.

практичні заняття – 14 год.

самостійна робота – 60 год.

Форми підсумкового контрольного заходу - залік

3 МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – вивчення сутності бюджетних відносин і характеру їх впливу на суспільство. Тільки на цій основі можливо забезпечити ефективне управління бюджетом і фінансовою діяльністю в державі в цілому.

Предмет дисципліни – види бюджетів бюджетної системи.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання**:

- засвоєнні теоретичних основ формування й використання бюджетних коштів;
- розумінні засад бюджетного устрою й принципів побудови бюджетної системи;
- формуванні теоретичних і практичних знань щодо методів і джерел формування доходів бюджету та напрямів і форм фінансування видатків;
- оволодінні методикою визначення обсягів бюджетних видатків, які забезпечують реалізацію функцій держави;
- формуванні знань з питань функціонування державного кредиту та управління державним боргом.

Результати навчання.

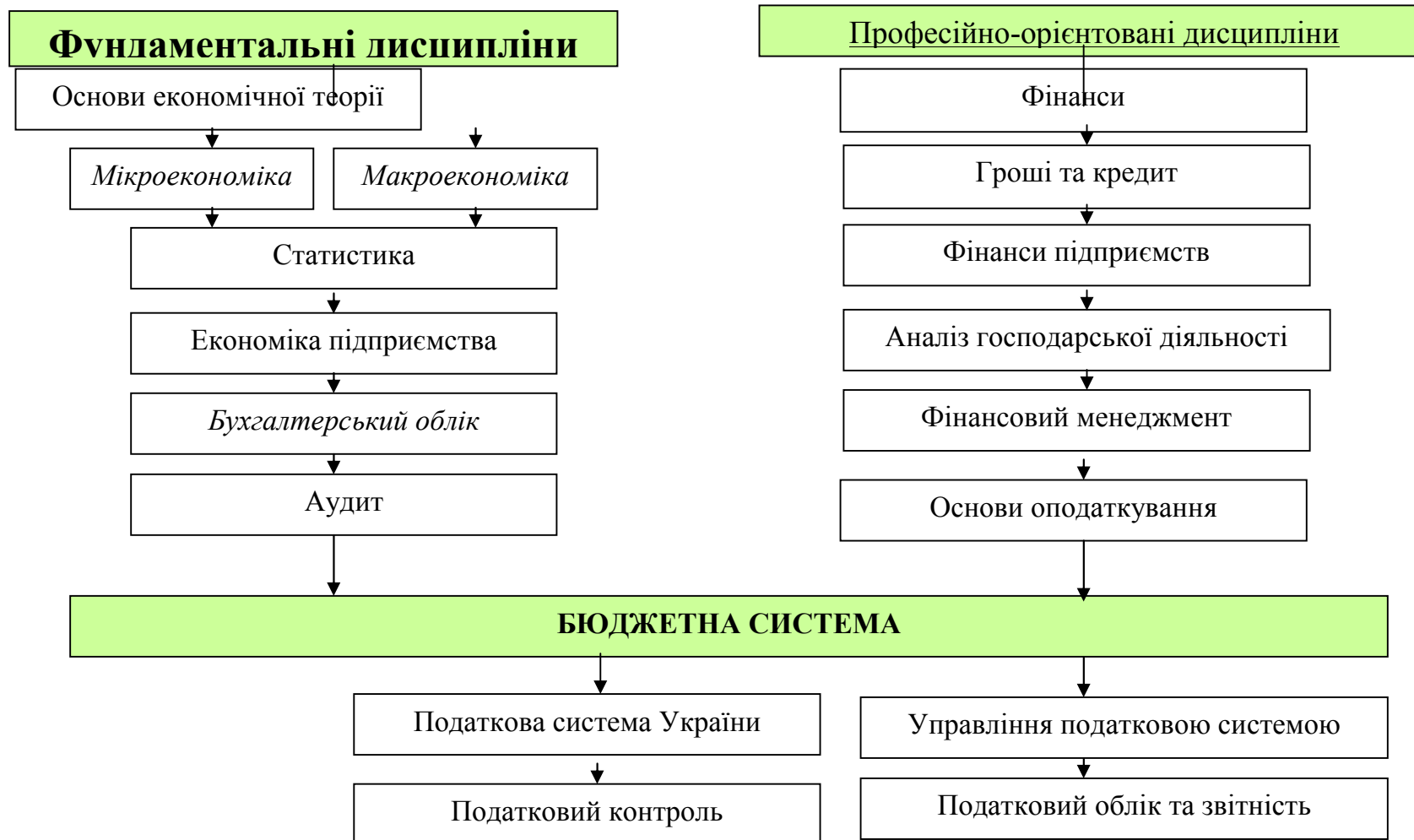
Вивчивши курс **здобувач вищої освіти повинен знати**:

- економічну суть бюджетних відносин;
- теоретичні основи формування й використання бюджетних коштів;
- засади бюджетного устрою й принципів побудови бюджетної системи;
- джерела формування доходів бюджету та напрями і форми фінансування видатків;
- форми державного кредиту та методи управління державним боргом.

Вивчивши курс **здобувач вищої освіти повинен вміти**:

- вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних проблемах бюджетної системи;
- вміло використовувати методи і процедури бюджетування на практиці;
- прогнозувати і знаходити шляхи бюджетних доходів і видатків;
- визначати обсяги бюджетних видатків, які забезпечують реалізацію функцій держави;
- управляти державним боргом.
- формувати та обґрунтовувати власну думку про стан бюджетної системи

4. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

5. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Бюджетна система	Змістовий модуль 1. Основи бюджетної системи	Тема 1 Сутність, призначення і роль бюджету держави.
		Тема 2 Бюджет, як основний фінансовий план держави
		Тема 3 Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.
		Тема 4 Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України.
		Тема 5 Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання.
	Змістовий модуль 2. Доходи і видатки бюджетів	Тема 6 Система доходів бюджету.
		Тема 7 Система видатків бюджету.
		Тема 8 Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку.
		Тема 9 Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.
		Тема 10 Видатки бюджету на оборону та управління.
		Тема 11 Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.
		Тема 12 Видатки бюджету на АПК

6. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»

У відповідності до навчального плану напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит» курс навчальної дисципліни «Бюджетна система» вивчається здобувачами вищої освіти протягом 7 семестру (4 курс). Курс складається із 90 годин / 3,0 кред. занять (2 змістові модулі), у т.ч. теоретичний курс (лекції) – 16 год. / 0,53 кред., практичні заняття - 16 год. / 0,47 кред., самостійна робота - 60 год. / 2 кред. У 7 семестрі здобувачі вищої освіти складають залік.

6.1. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН І КРЕДИТІВ

Види занять	Загальна кількість годин/кредитів	Аудиторна кількість годин
Лекції	16/ 0,53	16
Практичні	14 / 0,47	14
Самостійна робота	60 / 2	-
Разом по курсу	90 / 3,0	30

З дисципліни «Бюджетна система» систематично проводиться поточний контроль знань здобувачів вищої освіти шляхом виконання модульних контрольних робіт, перевіряється виконання самостійної роботи.

6.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Модулі курсу			Найменування тем	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тижень	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залкових балів		Лекції	Прак-тичні	Самотійна робота		
Основи бюджетної системи	1,23	30-48	Сутність, призначення і роль бюджету держави.	2	2	5	1	1
			Бюджет, як основний фінансовий план держави	1	1	5	2	2
			Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.	1	1	5	3	3
			Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України.	1	1	5	4	4
			Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання.	1	1	5	5	5
Доходи і видатки бюджетів	1,77	30-52	Система доходів бюджету.	2	1	5	6, 7	6, 7
			Система видатків бюджету.	2	1	5	8,9	8,9
			Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку.	2	2	5	10	10
			Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.	1	1	5	11, 12	11, 12
			Видатки бюджету на оборону та управління.	1	1	5	13	13
			Видатки бюджету на обслуговування державного боргу.	1	1	5	14	14
			Видатки бюджету на АПК	1	1	5	15	15
Всього	3,0	60-100		16	14	60		

6.3. ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

Тема 1

СУТНІСТЬ, ПРИЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ

Суть і завдання курсу "Бюджетна система України". Місце курсу в економіці.

Бюджет держави як економічна категорія. Роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах. Бюджетний вплив на забезпечення економічного і соціального розвитку країни. Бюджетна модель суспільства, необхідність її реформування в Україні.

Роль бюджету у системі фінансового забезпечення потреб соціально-економічного розвитку. Бюджет у системі фінансового регулювання, його визначальна роль у сукупності економічних методів управління економікою.

Тема 2

БЮДЖЕТ, ЯК ОСНОВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ДЕРЖАВИ

Правовий характер бюджету. Розподіл бюджетних повноважень між центральними та місцевими органами державної влади. Бюджет як розпис доходів і видатків. Організаційна структура доходів бюджету. Розподіл видатків між бюджетами різних рівнів бюджетної системи. Поняття бюджетної класифікації. Визначення бюджетної класифікації, її організаційна роль, юридичне значення та структура. Бюджетне планування та прогнозування. Бюджетне планування та прогнозування: функції, принципи організації, методи та завдання. Загальний та спеціальний фонди бюджету. Поняття загального та спеціального фондів бюджету, їх склад та структура.

Тема 3

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ І ДЖЕРЕЛА ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ

Бюджетний дефіцит як економічна категорія та показник стану бюджету. Модель визначення розміру бюджетного дефіциту. Дефіцит бюджету як один з макроекономічних показників, що характеризують сутність економічної моделі. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту. Характеристика бюджетного дефіциту як

показник стану бюджету в якості фінансового плану держави. Аналітичний огляд бюджетного дефіциту України. Регулювання бюджетного дефіциту. Основні заходи щодо зниження бюджетного дефіциту. Зарубіжний та вітчизняний досвіди фінансування дефіциту бюджету.

Тема 4

БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ І ПОБУДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Законодавча та нормативна бази функціонування бюджетної системи. Склад бюджетного законодавства. Регулювання бюджетних відносин відповідними законодавчими та нормативними актами. Бюджетний кодекс та його структура. Структура та принципи побудови бюджетної системи України. Переваги та недоліки бюджетної системи, побудованої за принципом єдності. Функціонування складових бюджетної системи України. Характеристика організації та функціонування бюджетної системи зарубіжних країн. Організація бюджетного процесу в Україні та його учасники. Сутність бюджетного процесу, його учасники та їх повноваження. Стадії бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях.

Тема 5

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ І СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ

Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні. Суб'єкти, види, принципи організації міжбюджетних відносин в Україні. Вертикальні та горизонтальні міжбюджетні відносини. Механізм міжбюджетних відносин як сукупність засобів (методів, форм, моделей, інструментів, інституціонально-правових структур). Переваги та недоліки централізованої та децентралізованої моделей міжбюджетних відносин. Характеристика методів міжбюджетних відносин. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи. Система фінансового вирівнювання: форми, методи, інструменти. Характеристика міжбюджетних трансфертів місцевих бюджетів.

МОДУЛЬ 2. ДОХОДИ І ВИДАТКИ БЮДЖЕТІВ

Тема 6

СИСТЕМА ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

Економічна сутність і класифікація доходів бюджету. Класифікація бюджетних доходів за різними критеріями. Розділи бюджетної класифікації доходів бюджету. Склад і джерела доходів Державного бюджету. Склад та джерела доходів Державного бюджету згідно з Бюджетним кодексом. Доходи загального та спеціального фондів. Доходи місцевих бюджетів. Доходи місцевих бюджетів. Поточний бюджет та бюджет розвитку. Доходи місцевих бюджетів, що враховуються та не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Роль податкової системи у формуванні бюджетних доходів.

Тема 7

СИСТЕМА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ

Економічна сутність видатків бюджету. Поняття видатків бюджету. Класифікація видатків бюджету. Видатки Державного бюджету. Сутність видатків державного бюджету. Склад і структура видатків державного бюджету України. Класифікація видатків бюджету. Видатки місцевих бюджетів. Сутність видатків місцевих бюджетів, їх склад. Окремі напрямки видатків місцевих бюджетів та їх специфічність. Система бюджетного фінансування. Складові системи бюджетного фінансування (принципи, форми, методи). Головні розпорядники бюджетних коштів. Шляхи вдосконалення діючих форм бюджетного фінансування.

Тема 8

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ТА НАУКУ

Видатки на розвиток економіки. Склад видатків бюджету на економічну діяльність, їх роль і місце в розвитку економіки. Напрямки і форми бюджетного фінансування економіки. Бюджетні інвестиції, їх види. Капітальні вкладення і джерела їх фінансування. Бюджетне фінансування економіки за рахунок цільових державних позик. Позички з бюджету державним підприємствам, порядок їх видачі й погашення. Шляхи фінансового оздоровлення державного сектора й ліквідації збитковості. Видатки на науково-дослідні роботи. Видатки

бюджету на науку. Видатки бюджету на освіту, їх склад і структура. Бюджетні заклади освіти, особливості організації їх діяльності.

Тема 9.

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ

Сутність соціального захисту. Форми і види соціального захисту населення. Адресні субсидії громадянам на житло й комунальні послуги. Види разової фінансової допомоги громадянам. Особливості фінансування соціальної сфери. Форми і методи фінансового забезпечення соціальної сфери. Основи кошторисного фінансування. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування. Бюджетне фінансування закладів культури, склад видатків. Особливості кошторису бібліотек, будинків культури та інших культурно-освітніх закладів. Фінансування преси, радіо, телебачення, розвитку фізичної культури і спорту.

Тема 10.

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБОРОНУ ТА УПРАВЛІННЯ

Видатки на національну оборону. Фінансові та політичні аспекти видатків держави на оборону. Воєнна доктрина країни та її вплив на рівень і розмір видатків на оборону. Склад цих видатків, порядок їх планування і фінансування. Видатки на державне управління. Видатки бюджету на державне управління, їх склад. Утримання органів законодавчої та виконавчої влади. Видатки на судові органи і прокуратуру. Видатки на правоохоронні органи. Видатки на утримання податкової адміністрації та митних органів. Порядок планування і фінансування видатків бюджету на управління.

Тема 11.

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

Економічна сутність державного боргу. Форми державного кредиту, їх призначення. Суб'єкти державного кредиту, їх класифікація. Роль і місце державного кредиту в покритті дефіциту бюджету. Державні позики як основна форма державного кредиту. Види цінних паперів з державних позик: облігації, казначейські зобов'язання (векселі). Класифікація державного кредиту. Державний борг, його

структура. Управління державним боргом. Способи управління державним боргом.

Тема 12

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА АПК

Напрями фінансування із державного бюджету підприємств АПК, пільгове кредитування, оподаткування.

6.4 ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

ЛЕКЦІЯ № 1.

Тема 1 СУТНІСТЬ, ПРИЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ (2 год.)

- 1.1. Економічна природа та сутність бюджету.*
- 1.2. Бюджет як економічна категорія.*
- 1.3. Призначення та роль бюджету.*
- 1.4. Бюджетна політика як складова фінансової політики.*
- 1.5. Призначення та структура бюджетного механізму.*

ЛЕКЦІЯ № 2.

Тема 2 БЮДЖЕТ ЯК ОСНОВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ДЕРЖАВИ (1 год.)

- 2.1. Правовий характер бюджету.*
- 2.2. Бюджет як розпис доходів і видатків.*
- 2.3. Поняття бюджетної класифікації.*
- 2.4. Бюджетне планування та прогнозування.*
- 2.5. Загальний та спеціальний фонди бюджету.*

Тема 3

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ І ДЖЕРЕЛА ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ (1 год.)

- 3.1. Бюджетний дефіцит як економічна категорія та показник стану бюджету.*
- 3.2. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту.*
- 3.3. Регулювання бюджетного дефіциту.*

ЛЕКЦІЯ № 3

Тема 4 БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ ТА ПОБУДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ (1 год.)

4.1. Законодавча та нормативна бази функціонування бюджетної системи.

4.2. Структура та принципи побудови бюджетної системи України.

4.3. Функціонування складових бюджетної системи України.

4.4. Організація бюджетного процесу в Україні та його учасники.

Тема 5 МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ І СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ (1 год.)

5.1. Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні.

5.2. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

ЛЕКЦІЯ № 4

Тема 6 СИСТЕМА ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ (2 год.)

6.1. Економічна сутність і класифікація доходів бюджету.

6.2. Склад і джерела доходів Державного бюджету.

6.3. Доходи місцевих бюджетів.

ЛЕКЦІЯ № 5

Тема 7 СИСТЕМА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ (2 год.)

7.1. Економічна сутність видатків бюджету.

7.2. Класифікація видатків бюджету.

7.3. Видатки Державного бюджету.

7.4. Видатки місцевих бюджетів.

7.5. Система бюджетного фінансування.

ЛЕКЦІЯ № 6

Тема 8 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ТА НАУКУ (2год.)

8.1. Видатки на розвиток економіки.

8.2. Видатки на науково-дослідні роботи.

ЛЕКЦІЯ № 7

Тема 9 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ (1 год.)

9.1. Сутність соціального захисту.

9.2. Особливості фінансування соціальної сфери.

Тема 10 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБОРОНУ ТА УПРАВЛІННЯ (1 год.)

10.1. Видатки на національну оборону.

10.2. Видатки на державне управління.

ЛЕКЦІЯ № 8

Тема 11 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ (1 год.)

11.1. Економічна сутність державного боргу.

11.2. Управління державним боргом.

Тема 12

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА АПК (1 год.)

12.1 Напрями фінансування із державного бюджету підприємств АПК.

12. 2 Пільгове кредитування АПК

12. 3 Пільгове оподаткування АПК

6.5 ПЕРЕЛІК ТА ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.

Тема 1 СУТНІСТЬ, ПРИЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ (2 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

1.1. Економічна природа та сутність бюджету.

1.2. Бюджет як економічна категорія.

1.3. Призначення та роль бюджету.

1.4. Бюджетна політика як складова фінансової політики.

1.5. Призначення та структура бюджетного механізму.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2.

Тема 2 БЮДЖЕТ ЯК ОСНОВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ДЕРЖАВИ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

2.1. Правовий характер бюджету.

2.2. Бюджет як розпис доходів і видатків.

2.3. Поняття бюджетної класифікації.

2.4. Бюджетне планування та прогнозування.

2.5. Загальний та спеціальний фонди бюджету.

Тема 3 БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ І ДЖЕРЕЛА ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

3.1. Бюджетний дефіцит як економічна категорія та показник стану бюджету.

3.2. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту.

3.3. Регулювання бюджетного дефіциту.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема 4 БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ ТА ПОБУДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

4.1. Законодавча та нормативна бази функціонування бюджетної системи.

4.2. Структура та принципи побудови бюджетної системи України.

4.3. Функціонування складових бюджетної системи України.

4.4. Організація бюджетного процесу в Україні та його учасники.

Тема 5 МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ І СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

5.1. *Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні.*

5.2. *Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи*

МОДУЛЬ 2. ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема 6 СИСТЕМА ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

6.1. *Економічна сутність і класифікація доходів бюджету.*

6.2. *Склад і джерела доходів Державного бюджету.*

6.3. *Доходи місцевих бюджетів.*

Тема 7 СИСТЕМА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

7.1. *Економічна сутність видатків бюджету.*

7.2. *Класифікація видатків бюджету.*

7.3. *Видатки Державного бюджету.*

7.4. *Видатки місцевих бюджетів.*

7.5. *Система бюджетного фінансування.*

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема 8 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ ТА НАУКУ (2год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

8.1. *Видатки на розвиток економіки.*

8.2. *Видатки на науково-дослідні роботи.*

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема 9 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ І СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

9.1. Сутність соціального захисту.

9.2. Особливості фінансування соціальної сфери.

Тема 10 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБОРОНУ ТА УПРАВЛІННЯ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

10.1. Видатки на національну оборону.

10.2. Видатки на державне управління.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема 11 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

11.1. Економічна сутність державного боргу.

11.2. Управління державним боргом.

Тема 12 ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА АПК (1 год.)

1) усне опитування (3 бали);

2) тести (2, 3 бали).

3) задачі (2, 3 бали).

Питання для опитування :

12.1 Напрями фінансування із державного бюджету підприємств АПК.

12. 2 Пільгове кредитування АПК

12. 3 Пільгове оподаткування АПК

Візуальне супроводження дисципліни

Лекційні заняття з дисципліни „Бюджетна система” по всіх темах, що вивчаються, супроводжуються презентаціями.

Практичні заняття по темах № 3, № 11 супроводжуються демонстрацією навчальних фільмів (з фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування).

Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

1) Використання фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування при вивченні тем:

№ 3 „Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування”;

№ 11 „Видатки бюджету на обслуговування державного боргу”.

2. Застосування елементів дистанційного навчання.

6.6. ТЕМИ, ФОРМА КОНТРОЛЮ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗАВДАНЬ, ЯКІ ВИНЕСЕНІ НА САМОСТІЙНЕ ОBOB'ЯЗКОВЕ ОПРАЦЮВАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

Тема 1

СУТНІСТЬ, ПРИЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ (5 год.)

1.1. Економічна природа та сутність бюджету.

1.2. Бюджет як економічна категорія.

1.3. Призначення та роль бюджету.

1.4. Бюджетна політика як складова фінансової політики.

1.5. Призначення та структура бюджетного механізму.

Тема2

БЮДЖЕТ ЯК ОСНОВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ДЕРЖАВИ (5 год.)

2.1. Правовий характер бюджету.

2.2. Бюджет як розпис доходів і видатків.

2.3. Поняття бюджетної класифікації.

2.4. Бюджетне планування та прогнозування.

2.5. Загальний та спеціальний фонди бюджету.

Тема 3

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ І ДЖЕРЕЛА ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ (5 год.)

3.1. Бюджетний дефіцит як економічна категорія та показник стану бюджету.

3.2. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту.

3.3. Регулювання бюджетного дефіциту.

Тема 4

БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ ТА ПОБУДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ (5 год.)

4.1. Законодавча та нормативна бази функціонування бюджетної системи.

4.2. Структура та принципи побудови бюджетної системи України.

4.3. Функціонування складових бюджетної системи України.

4.4. Організація бюджетного процесу в Україні та його учасники.

Тема 5

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ І СИСТЕМА БЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ (5 год.)

5.1. Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні.

5.2. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

Тема 6

СИСТЕМА ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ (5 год.)

6.1. Економічна сутність і класифікація доходів бюджету.

6.2. Склад і джерела доходів Державного бюджету.

6.3. Доходи місцевих бюджетів.

Тема 7

СИСТЕМА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ (5 год.)

7.1. Економічна сутність видатків бюджету.

7.2. Класифікація видатків бюджету.

7.3. Видатки Державного бюджету.

7.4. Видатки місцевих бюджетів.

7.5. Система бюджетного фінансування.

Тема 8

**ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ
ДЕРЖАВИ ТА НАУКУ (5 год.)**

8.1. Видатки на розвиток економіки.

8.2. Видатки на науково-дослідні роботи.

Тема 9

**ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ
НАСЕЛЕННЯ І СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ (5 год.)**

9.1. Сутність соціального захисту.

9.2. Особливості фінансування соціальної сфери.

Тема 10

**ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБОРОНУ ТА УПРАВЛІННЯ
(5 год.)**

10.1. Видатки на національну оборону.

10.2. Видатки на державне управління.

Тема 11

**ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБСЛУГОВУВАННЯ
ДЕРЖАВНОГО БОРГУ (5 год.)**

11.1. Економічна сутність державного боргу.

11.2. Управління державним боргом.

Тема 12

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА АПК (5 год.)

*12.1 Напрями фінансування із державного бюджету підприємств
АПК.*

12. 2 Пільгове кредитування АПК

12. 3 Пільгове оподаткування АПК

6.7. ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

6.7.1. Питання для поточного контролю знань ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ОСНОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

1. У чому полягає економічне значення бюджету?
2. Охарактеризуйте специфічні ознаки бюджетних відносин.
3. Дайте визначення бюджету.
4. Яке призначення бюджету в економіці держави ?
5. Суб'єкти і об'єкти бюджетних відносин.
6. Головні завдання бюджетної політики України.
7. Яка роль державного бюджету в соціальному та економічному процесах країни?
8. Що таке бюджетний дефіцит, чим обумовлені причини його виникнення ?
9. Види бюджетного дефіциту.
10. Джерела покриття бюджетного дефіциту.
11. Назвіть основні заходи, які сприяють скороченню бюджетного дефіциту.
12. Що таке бюджетна система держави ?
13. На яких принципах ґрунтується бюджетна система України ?
14. Охарактеризуйте бюджетну систему України.
15. Яка мета розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи.
16. Які завдання вирішуються у процесі розмежування доходів і видатків ?
17. За якими ознаками класифікуються доходи бюджету ?
18. Джерела формування доходів державного бюджету, бюджету АРК, бюджету районів.
19. Напрямки витрачання коштів державного бюджету, місцевих бюджетів
20. Яке призначення має бюджетний механізм у державі?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДОХОДИ ТА ВИДАТКИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

1. Вкажіть джерела формування дохідної частини бюджетів.
2. Дайте визначення бюджету розвитку місцевих бюджетів. Назвіть джерела його формування.
3. Розкрийте сутність та структуру офіційних трансфертів.

4. Охарактеризуйте джерела формування офіційних трансфертів.
5. Розкрийте сутність бюджетних видатків.
6. За якими ознаками класифікуються видатки бюджету?
7. За рахунок яких джерел фінансуються бюджетні видатки?
8. Які завдання вирішуються у сфері використання державних бюджетних ресурсів та на які групи вони поділяються?
9. Назвіть пріоритетні видатки економічного напрямку,
10. Як поділяються видатки за функціональним призначенням?
11. У чому полягає економічна сутність поняття "державна дотація"?
12. Охарактеризуйте позитивні та негативні аспекти пільгового оподаткування підприємств.
13. Навести приклади прийняття рішень, пов'язаних із наданням матеріального забезпечення (соціальної послуги) на підприємстві (організації, установі).
14. Розвиток нормативно-законодавчого забезпечення становлення соціального страхування в Україні.
15. Система управління фінансами сфери соціального страхування.
16. Фінансове забезпечення соціальних послуг.
17. Розкрийте види та сутність видатків на оборону.
18. Обґрунтуйте необхідність видатків на оборону.
19. Які є джерела фінансування видатків на оборону?
20. Що передбачають напрямки видатків на управління?
21. Чим різняться державний кредит та інші види кредиту?
22. Охарактеризуйте здійснення державних запозичень.
23. Які особливості зовнішнього державного кредиту?
24. Надайте характеристику джерелам та напрямкам надання зовнішніх позик.

6.7.2.ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ (ДО ЗАЛІКУ)

1. Характеристика бюджетної системи України.
2. Принципи побудови бюджетної системи.
3. Розподіл доходів між ланками бюджетної системи.
4. Розподіл видатків між ланками бюджетної системи.
5. Склад доходів бюджетів.
6. Склад видатків бюджетів.
7. Загальна характеристика бюджетних прав.

8. Зміст бюджетних прав України.
9. Зміст бюджетних прав органів місцевої влади.
10. Бюджетна класифікація.
11. Доходи бюджету і видатки бюджету за бюджетною класифікацією.
12. Фінансування бюджету і державний борг за бюджетною класифікацією.
13. Зміст і призначення державного бюджету.
14. Роль держбюджету в соціально-економічному розвитку держави.
15. Бюджетний дефіцит.
16. Характеристика доходів бюджетів.
17. Соціально-економічна сутність податків.
18. Елементи податку.
19. Класифікація податків.
20. Податкова політика держави.
21. Податкова система держави.
22. Принципи оподаткування.
23. Платежі за використання ресурсів.
24. Непрямі податки та збори.
25. Податок на додану вартість.
26. Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (мити, консульські збори).
27. Місцеві податки і збори.
28. Штрафи і санкції, сплачені за порушення податкового законодавства.
29. Неподаткові надходження (платних послуг, грошово-речових лотерей, відсотки банків за користування вільними коштами, дивідендів, ренти).
30. Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побіжного продажу (збір держінспекції, клеймування виробів, послуги служби дозвільної системи, держмити, тощо).
31. Надходження від штрафів та фінансових санкцій.
32. Інші неподаткові надходження (кредиторська та дебіторська заборгованість, щодо яких минув строк позовної давності, реалізація надлишкового озброєння, тощо).
33. Доходи від операцій з капіталом.
34. Офіційні трансферти.
35. Державні цільові фонди.

36. Бюджетне фінансування. Форми та методи бюджетного фінансування.
37. Принципи бюджетного фінансування.
38. Розпорядники бюджетних коштів, їх функції.
39. Єдиний кошторис доходів і видатків бюджетної установи.
40. Нормування видатків. Види норм.
41. Видатки бюджетів на розвиток економіки.
42. Бюджетні інвестиції.
43. Бюджетне фінансування економіки за рахунок цільових державних позик та бюджетного дотування.
44. Видатки бюджетів на розвиток сільського лісового господарства і мисливства.
45. Видатки бюджетів на розвиток місцевої інфраструктури та комунальної власності.
46. Видатки бюджетів на соціальний захист населення.
47. Система пенсійного забезпечення в Україні.
48. Система соціального страхування.
49. Соціальний захист ветеранів праці та громадян похилого віку.
50. Соціальний захист ветеранів і інвалідів війни.
51. Державна допомога сім'ям з дітьми.
52. Видатки на загальну середню освіту.
53. Бюджетне фінансування підготовки кадрів.
54. Видатки бюджетів на охорону здоров'я.
55. Бюджетне фінансування закладів культури і мистецтва, склад видатків.
56. Фінансування розвитку фізичної культури і спорту.
57. Видатки на державне управління і судову владу.
58. Видатки на національну оборону, правоохоронну діяльність і забезпечення безпеки держави.
59. Сутність і необхідність державного кредиту.
60. Внутрішні запозичення.

6.8. РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА З ДИСЦИПЛІНИ ТА СХЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

За всі види робіт впродовж семестру (тести, опитування, контрольні роботи, тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів.

Рейтингова оцінка знань з дисципліни «Бюджетна система» за модулями

Модуль	Мінімум	Максимум
1. Модуль	30	48
2. Модуль	30	52
Разом (екзамен)	60	100

Схема поточного і підсумкового контролю знань

№ модуля	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	6	6	Опитування на заняттях	3	1	2	3	6
			Виступ з доповіддю на заняттях	3	2	4	6	12
			Виконання індивідуальних занять	1	3	5	3	5
			Тестування	3	1	3	1	9
			Контрольна робота	1	3	5	3	5
			Реферати	1	2	6	2	6
			Самостійна робота	1	3	5	3	5
			<i>Разом</i>					
2	10	8	Опитування на заняттях	5	1	2	5	10
			Виступ з доповіддю на заняттях	2	2	4	4	8
			Виконання індивідуальних занять	2	1	2	2	4
			Тестування	1	1	2	1	2
			Контрольна робота	1	3	5	3	5
			Реферати	1	5	7	5	7
			Самостійна робота	1	2	3	2	3
			Ведення конспектів	1	2	3	2	3
			<i>Захист словників</i>	1	6	10	6	10
<i>Разом</i>						30	52	
Всього по дисципліні							60	100

Шкала оцінювання ECTS

Оцінка ECTS	Визначення	Оцінка в балах	Традиційна оцінка
A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	«5»
B C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75-89	«4»
D E	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74	«3»
EX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як досягти мінімального критерію	35-59	«2»
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	1-34	«2»

7. ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ, ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ, РЕСУРСІВ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

7.1. Навчальна література

1. Бабич Т. С. Макрофінансове бюджетування : навч. посіб. / Т. С. Бабич, Т. В. Жибер ; за наук. ред. В. М. Федосова. - К. : КНЕУ, 2011. - 311 с.
2. Базилевич В. Д. Державні фінанси : навч. посібн. / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик ; за заг. ред. В. Д. Базилевича. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Атака, 2004. - 368 с.
3. Василик О. Д. Бюджетна система України : підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
4. Вахненко Т. П. Державний борг України та його економічні наслідки / Т. П. Вахненко. – К. : Альтерпрес, 2000. – 152 с.
5. Вахненко Т. П. Зовнішні боргові зобов'язання у системі світових фінансово-економічних відносин / Т. П. Вахненко. – К. : Фенікс, 2006. – 536 с.
6. Зайчикова В. В. Місцеві фінанси України та європейських країнах / В. В. Зайчикова. – К. : НДФІ, 2007. – 300 с.
7. Куколевська Ж. Д. Правові основи місцевого самоврядування : навч.-метод. посібн. для самот. вивч. дисц. / Ж. Д. Куколевська. – К. : КНЕУ, 2004. – 87с.
8. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин / І. О. Луніна. – К. : Наукова думка, 2006. – 432 с.
9. Місцеві фінанси : навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисц. / М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко та ін. – К. : КНЕУ, 2002. – 184 с.
10. Місцеві фінанси : підручник / за ред. О. П. Кириленко. – К. : Знання, 2006. – 678 с. 15 Пасічник Ю. В. Бюджетна система України : навч. посібн. / Ю. В. Пасічник. – К. : Знання-Прес, 2006. – 608 с.

7.2 Законодавчо-нормативні акти

11. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>
12. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page>
13. Митний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=92-15>
14. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
15. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців: закон України від 15.05.2003 № 755-IV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-iv>
16. Про Єдиний митний тариф : закон України від 05.02.1992 р. № 2097-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua.
17. Про затвердження форми свідоцтва платника єдиного податку та порядку видачі свідоцтва, форми та порядку подання заяви про застосування спрощеної системи оподаткування та форми розрахунку доходу за попередній календарний рік : наказ Міністерства фінансів України від 15.05.2003 № 755-IV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1536-11>
18. Про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: інструкція затв. наказом міністерства фінансів України від 20.04.2015 № 449 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15>

7.3 Ресурси мережі Інтернет

19. Ліга Бізнес-Інформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.liga.net/>
20. Податки та бухгалтерський облік. Електронна версія газети [nibu.factor.ua](http://www.nibu.factor.ua). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/elribu/>
21. Право. Україна. Інформаційно-пошукова система: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html
22. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/>
23. Українське право. Інформаційно-правовий портал: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrpravo.com.ua/>

Робочу програму склала:
канд.екон.наук, асистент

Н.О.Шишпанова